

L'emigració a Llatinoamèrica (1778-1833): El cas de Torredembarra

Ginés Puente Pérez
Josep Fàbregas Roig*
Universitat Rovira i Virgili

INTRODUCCIÓ

L'emigració dels habitants de Torredembarra cap a Llatinoamèrica, durant el període comprès entre 1778 i 1833, va esdevenir un fet molt destacable en les relacions personals, socials, comercials i polítiques, tant per la localitat del país d'origen com pels territoris de destinació.

L'estudi es refereix a aquelles persones que, a finals del segle XVIII, i començament del XIX van marxar a fer les Amèriques; és l'intent de donar nom als emigrants de casa nostra el que ens ha fet traslladar-nos a aquest període de la història. El fenomen de l'emigració és plenament vigent; al món actual, en diversos indrets del planeta, són encara moltes les persones que, per millorar les seves condicions de vida, pretenen introduir-se en els anomenats països "desenvolupats".

Un elevat percentatge dels nostres pares, avis o besavis va emigrar, bé dins el propi territori o en direcció a altres països, deixant enrere casa, família i amics, la seva llengua, tradicions i costums.

L'elecció de la cronologia, 1778-1833, no ha estat arbitrària; ambdues dates són claus per a la comprensió d'aquest fet històric. La primera va coincidir amb l'aparició del Decret de Lliure Comerç promulgat per Carles III, que va afectar positivament les relacions comercials entre Catalunya i Amèrica. La segona va acabar amb el procés d'independència de les colònies al mateix temps que veia el final de la Dècada Ominosa, amb la qual es va tancar l'última fase del regnat de Ferran VII.

* Membre del Grup de Recerca reconegut per la Generalitat de Catalunya Ideologies i Societat a la Catalunya Contemporània (ISOCAC) de la Universitat Rovira i Virgili.

L'àmbit territorial d'aquest treball està constituït, per una banda, per les localitats que formen part del Camp de Tarragona, fonamentalment pel municipi de Torredembarra; per l'altra, per aquells municipis americans on van dirigir-se els emigrants.

Les migracions s'han de contemplar des d'una doble perspectiva: la dels països receptors, que es veien afavorits pel desplaçament humà, la qual cosa influïa directament en l'activitat econòmica del territori i en el seu desenvolupament cultural; i la dels països d'origen, amb l'al·leujament de la tensió demogràfica, sense oblidar que van ser un element de contacte i de relació entre la metròpoli i les colònies.

A partir de fons primàries i secundàries, intentarem respondre qüestions com: quina era l'activitat professional a què es dedicaven els emigrants, lloc de naixement i residència, estat civil, sexe, destinació i finalment, amb qui i per quina circumstància viatjaven. Procurarem radiografiar els personatges globalment, no només quantificant les llicències amb què es van inscriure per sol·licitar el seu trasllat al continent americà, sinó també fent una reflexió del que van significar, és a dir, quina influència van tenir i què va suposar en conjunt tota aquesta emigració.

En el període que hem estudiat van existir tres motius principals per emigrar: fer les Amèriques, o sigui per fer fortuna; el desig de viure una aventura vital i aconseguir més llibertat, ja que el sòl americà afavoria totes les il·lusions, i fugir de les guerres que continuament assolaven camps i poblacions del continent europeu¹.

Encara que les migracions catalanes cap a Amèrica van començar, a grosso modo, al segle XVII, els diferents conflictes de finals del segle XVIII i principis del XIX van dificultar les sortides. Per tant, també intentarem explicar com va contribuir la conflictivitat del període en tots aquests viatges.

Els protagonistes, anomenats comunament "Indians" o "Americans", a causa de la fortuna aconseguida, es van acabar convertint en persones molt importants a les seves ciutats d'origen. Aquest èxit no es va limitar només a un enriquiment econòmic, sinó que també van comportar prestigi social².

¹ GRASES, Pedro: "Los catalanes en América", a: *Hispania*, Vol. 75, núm. 4, 1992, p. 844-851.

² YÁÑEZ, César: *Saltar con red*, Madrid, Alianza Editorial, 1996, p. 66.

Els indians van aconseguir acumular moltes rendes que, una vegada van tornar de les colònies, els van permetre viure còmodament.

Les migracions tenien quelcom d'aventura. Molts dels viatgers eren gent de mar, per tant estaven acostumats a navegar. S'embarcaven en xabecs, sageties, pollacres i altres embarcacions, que no tenien res a veure amb les naus que existeixen a l'actualitat. Eren viatges que, si la destinació era el Carib duraven no menys de tres o quatre setmanes, però si es tractava de d'anar a Buenos Aires o Montevideo es podien allargar mesos. Encara que la cartografia estava molt desenvolupada, la incertesa a causa dels perills, era constant. Per exemple Josep Ricomà Casals, fill de Josep i de Magdalena i germà del comerciant Andreu Ricomà, morí ofegat el desembre de 1798. Un cop de mar, conseqüència d'un temporal, el va fer caure a l'aigua mentre navegava, entre Barcelona i Torredembarra, a bord de la barca del patró Joan Comas. També Jaume Guardiola Lluch, l'agost de 1791, va naufragar quan es dirigia des de l'Havana a Cadis³.

Les malalties van ser una altra de les preocupacions dels viatgers. Als llibres d'òbits apareixen emigrants que van morir com a conseqüència d'epidèmies característiques dels països receptors. Per exemple Jaume Virgili que morí de còlera morbo a l'Havana⁴.

Segons Richard Konetzke: “La emigración española a América, no fue un movimiento libre, sino una partida espontánea de diversas personas, familias o grupos, con vista a la fundación de una nueva patria, todas las decisiones individuales de emigrar e incluso las de trasladarse por un tiempo a los territorios de ultramar requería normalmente un permiso estatal”⁵. No obstant això, no es van poder controlar les migracions clandestines.

També és important el fet que la monarquia obligués als mariners a matricular-se i a prestar servei a la Real Armada; molts dels tripulants com que no volien ser militaritzats van renunciar al seu treball. Per altra banda, als tripulants se'ls havia de concedir l'autorització en la “Real Patente de Navegación”:

3 Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT). Sagramentals, Llibre d'òbits de l'Església Parroquial de Sant Pere de Torredembarra, 30/12/1792-25 /12/1851.

4 (AHAT). Sagramentals, Llibre d'òbits de l'Església Parroquial de Sant Pere de Torredembarra 30/12/1792-25 /12/1851.

5 KONETZKE, Richard: *América Latina II: La época colonial*, Madrid, Siglo XXI, 1983, p. 50.

*... y en lo que mira a la tripulación, que deberá componerse de gente matriculada y constar que lo sea por lista certificada que ha de entregar, obligándose a cuidar de su conservación y responder de sus faltas.*⁶

En la història de les migracions Imre Ferenczi i Walter Willcox⁷ distingeixen, a nivell general, cinc fases en el procés de sortida: emigració “sol·licitada” (segles XI-XV), emigració “forçada” (segles XVI-XVII), “de reclutament” (segle XVIII), “de propietaris” (segle XIX-1914), i “macro-emigració” (1914-1929).

L'emigració peninsular i la catalana en particular, podem dividir-la en dues etapes: la primera es pot situar en el període anterior a 1778, abans del Decret de Lliure Comerç; la segona, posterior a aquesta data, en què l'expansió migratòria catalana i els intercanvis es van ampliar fins a aconseguir una notable i important presència al territori hispanoamericà.

Hi ha significatives diferències entre les emigracions que es van produir al segle XVIII i les de la resta de períodes⁸. Basant-nos en les coincidències de Rosario Márquez i José M. Delgado⁹, als primers segles de la modernitat trobem que es van produir canvis en els estímuls, cosa que va provocar l'abandonament de la indústria artesanal¹⁰.

Els motius principals d'aquestes migracions van ser a causa de l'empobriment del país i l'increment de la pressió tributària, a més de les contínues lleves, la pressió religiosa i el temor a les epidèmies.

L'Estat, en tot aquest procés, va intentar exercir un control, especialment pel que fa als “llovidos”, passatgers que no havien obtingut l'autorització dels organismes corresponents. Amb una Real Cèdula de maig de 1729, es prohibia el pas d'il·legals a Amèrica:

⁶ El text el podem trobar a totes les patents de navegació a Índies que es troben disperses als lligalls de l'Archivo General de Indias (AGI), concretament a la secció d'Indiferente.

⁷ FERENCZI, Imre; WILLCOX, Walter: “International migrations”, a: *National Bureau of Economic Research, Vol. I*, 1929, p. 262-273.

⁸ Les xifres relatives a migracions corresponents al segle XVIII, a causa de l'important frau existent i per la manca tant de dades concretes com d'estimacions solvents, han estat un enigma durant molt de temps.

⁹ MÁRQUEZ, Rosario: *La emigración española a América* (1765-1824), Oviedo, Universidad de Oviedo, 1995; DELGADO, José M.: “América y el comercio de Indias en la Historiografía catalana (1892-1978)”, a: *Boletín Americanista*, núm. 28, 1978, p. 179-187.

¹⁰ NADAL, Jordi: *El fracaso de la revolución industrial en España, 1814-1913*, Barcelona, Ariel, 1975, p. 188-190.

Obviar el pasaje a Indias de muchas personas sin licencia mía e impuesto por ellas graves penas así contra los generales, almirantes, capitanes y ministros de las Armadas, como a los maestros, pilotos, contramaestres, maestros de raciones y guardianes de los navíos y contra los mismos pasajeros que nombran polizones en la carrera y llamó llovidos la ley 38 y el capítulo 21 de la ley 133, título 14, libro 9, se ha puesto en mi noticia que contra lo dispuesto y mandado en ellas son muchas las personas que se embarcan y pasan a las indias sin mi licencia y especialmente los que llaman polizones, siguiéndose de ellos graves inconvenientes redundando este abuso tanto del empeño o recomendación que tienen oficiales generales, capitanes, tenientes y veedores para admitirlos y tolerarlos a su bordo, como de aquellos oficiales de mar les gusta la libertad este mismo respeto de las inteligencia que con ellos han tenido por dispensarles el pasaje, ó la compasión de esta gente y la humildad con que sirven a bordo, quedando por este medio inaveriguable la culpa de persona determinada, pues este medio inaveriguable la culpa de persona determinada, pues hasta los mismos polizones ignoran puestos de tierra el nombre del oficial que les dispensó el embarque, de forma que por todos los medios se imposibilita esta justificación y queda sin efecto las providencias de las citadas leyes que mandan incurran en privación de los oficios de generales, almirantes, capitanes, alféreces, sargentos, veedores, contramaestres, maestros de plata y otros oficiales que llevaren, disimularen, o encubriesen, los tales pasajeros y en la misma pena y en la de pedimento de bienes los maestros, pilotos, contramaestres de raciones y guardianes de los navíos de armadas, flotas, refuerzo, u otro mercante y que por lo mismo aunque los generales hagan las visitas de sus navíos luego que salen al mar, en cumplimiento de su instrucción, como van de acuerdo con los comisarios demás ministros y oficiales en disimular el pasaje de los polizones por los respectos mencionados, no pueden nunca constar por las visitas los que de esta clase van embarcados, ni tener efecto la pena del presidio de Araga, Sto. Domingo, Puerto Rico y Cuba que estableció el capítulo 21 de la citada ley 133, ni por consiguiente ponerse en práctica las providencias acordadas por las citadas leyes, y visto en mi Consejo de las Indias y consultándoseme sobre ello, teniendo presente que el haberse prohibido por las referidas leyes de la Recopilación el pase de polizones a Indias a impuestose a ellos y a los jefes que lo permitiesen las graves penas que en ellas se expresan es porque resulta de este desorden el perjuicio tan insubsanable de las despoblaciones de España que es el principal motivo de la prohibición. He resuelto que de aquí adelante no se permita embarcar, ni pasar a Indias a ninguna sin mi Real licencia y que se observe precisamente lo prevenido por las citadas leyes. Por tanto por la presente encargo y mando a todos los cabos principales y jefes de las escuadras que pasaren a la América que no permitan ni disimulen el

*embarque de esta clase de personas para que no se experimente este daño, que tal es mi voluntad...*¹¹.

Malgrat la “Cèdula”, la clandestinitat i el contraban no van desaparèixer. L'Estat va imposar una sèrie de sancions, que eren modificades continuament i augmentades amb severitat. Amb el pas dels anys, sabem que van oscil·lar entre cent mil maravedís i deu anys de desterrament fora d'Espanya si l'il·legal o “llovido” era de sang noble, o cent fetejades, per substituir la multa, si eren de baixa condició.

Les institucions peninsulars no eren les úniques en controlar els il·legals, sinó que les colònies també tenien l'obligació de detenir-los.

*...y si alguno de los susodichos (llovidos) pasaren sin esta calidad, (la licencia) por el mismo hecho hayan perdido y pierdan los bienes que allá adquiriesen para nuestra cámara y Fisco, menos la quinta parte, que aplicamos al denunciador. Y ordenamos que sean echados de nuestras Indias y asimismo mandamos, que si los dichos naturales, o extranjeros trajeren algún oro, plata, perlas, piedras u otros bienes a la casa de contratación de Sevilla o a otras partes, o lo enviaren o trajeren por bienes de difuntos de los dichos naturales o extranjeros que hubiesen pasado sin licencia, no se les entreguen, ni den, ni a los que trajeren, no enviaren, ni a las personas a quien vienen consignados, ni a sus herederos, ni a nadie que pretenda pertenecerle...*¹²

Per evitar que s'embarquessin polissons, “llovidos”, o altres persones sense permís, aprofitant les facilitats que l'augment dels ports habilitats proporcionava el decret de Lliure Comerç:

*..., ha resuelto el Rey por punto general que ningún individuo pueda pasar a Indias, excepto los comprendidos en el rol de matrícula que se forma a cada buque del enunciado comercio: bien entendido que siempre que en los navíos de guerra o mercantes a los puertos de Indias se encuentre algún sujeto su asiento formal en las listas o roles de matrícula, o que no lleve Real Licencia expedida en virtud de orden dada por esta vía reservada o el Consejo de Indias, será remitido indispensablemente a España bajo partida de registro en la misma embarcación que le haya conducido, sin permitirle saltar a tierra.*¹³

¹¹ Citat per MÁRQUEZ, Rosario. La emigración espanyola... p. 14: Real Cédula de mayo de 1729. “Sobre que los cabos y jefes de las armadas que pasaran a Indias no permitan el embarque de los que llaman polizones. *Cedulario Americano. Siglo XVIII. Tomo III.*”

¹² Ibídem.

¹³ AGI. Indiferente, 2422.

Pel que fa a les migracions catalanes trobem diferències respecte a la resta de les de la Monarquia Hispànica. Primer perquè, si tenim present que les grans onades migratòries es van produir al segle XVIII i inicis del XIX, cronològicament són molt més contemporànies. Molts historiadors coincideixen que abans d'aquest període l'èxode català era pràcticament nul, reduït a uns pocs centenars de persones¹⁴. José M. Delgado manifesta que aquesta reduïda onada migratòria podia estar relacionada amb el desequilibri entre la població existent i les subsistències de què es disposava, cosa que va afavorir la sortida de la població excedent.¹⁵

Catalunya, a partir de la segona meitat del segle XVIII i XIX, es va veure afavorida per un important desenvolupament econòmic, que va evolucionar gràcies a l'expansió comercial atlàntica, factor que justificaria el desplaçament massiu cap a Amèrica, on es trobaven els centres receptors. Delgado considera que els fluxos migratoris transoceànics, en l'època borbònica, no van ser iguals que els del període anterior. En conjunt, no seria desgavellat qualificar-los com el pont que enllaça els desplaçaments de població, a llarga i curta distància durant l'etapa preindustrial, que ja als segles XIX i XX van provocar en gran part la emigració interna, amb la consolidació d'un mercat internacional de treball.

EL PROCÉS MIGRATORI: REGULACIÓ I CARACTERÍSTIQUES.

Els passatgers, per poder embarcar-se, havien de complir una sèrie de condicions i requisits. Aquesta legislació estava recollida en la Reial Ordre de 27 de Juny de 1778, que deia que els viatgers havien de posseir la *nacionalitat espanyola*, justificada a partir de la fe de baptisme; havien de ser majors d'edat i, si no ho eren, havien d'anar acompanyats per un familiar o comptar amb el permís dels seus pares. Els majors d'edat també havien de presentar l'aprovació dels progenitors o, en cas de ser orfes, del familiar més proper. Això variava en els casos en què el passatger estava casat, ja que aleshores era la muller la que havia de concedir el permís, ja que durant el període que estava fora, calia assegurar la supervivència del nucli familiar. A més, en el cas de transportar mercaderies s'havia de comunicar als funcionaris de duanes, per tancar els registres.

¹⁴ MARTÍNEZ SHAW, Carlos: *Cataluña en la carrera de Indias, 1680-1756*, Barcelona, Editorial Crítica, 1981, p. 137; veure també OLIVA, José M.: *Cataluña y el comercio privilegiado con América*, Barcelona, Universitat de Barcelona, 1987.

¹⁵ DELGADO, José M.: "América y el comercio de Indias..." p. 179-187.

Totes aquestes certificacions generaven uns expedients que han estat la base fonamental per a la realització d'aquest treball, encara que hi va haver altres emigrants dels quals no s'ha trobat la documentació.

El Decret de Lliure Comerç de 1778 va mantenir-se vigent fins que la guerra del Francès va obligar a prendre mesures excepcionals que evitessin l'entrada a Amèrica d'afrancesats. Al juny de 1810, una circular va modificar els requisits per poder emigrar a Amèrica, els quals es van mantenir fins a 1827. Entre les noves condicions destacaven: haver estat "fiel a la Patria", estar exempt del servei d'armes i no estar inscrit en la *matrícula de marina*¹⁶.

Les sol·licituds per marxar anaven normalment acompanyades de la carta d'un familiar que reclamava la seva presència amb finalitat comercial. Era així com es prenia en consideració, ja que sinó era més difícil aconseguir la llicència. No obstant, els "funcionarios, clérigos o militares con plaza en América" ho tenien molt més fàcil¹⁷.

L'emigració normalment era temporal, oscil·lava entre els tres i els nou anys i, per obtenir un benefici econòmic, el mètode era esbrimar i especular amb els recursos el més ràpid possible. S'ha de dir que, en tornar, els negocis eren traspassats a familiars o altres comerciants que es feien càrrec de l'establiment. Aquesta pràctica la podem considerar com un lobby, que va provocar conflictes amb els dirigents criolls, que veien com els emigrants feien fortuna i després tornaven a casa seva. Altres emigrants no van tornar, acabant els seus dies a les colònies, més endavant veurem alguns exemples a Torredembarra.

Gràcies a la correspondència, també sabem que, en la majoria dels casos, el treball estava garantit abans de marxar¹⁸. No obstant això, els emigrants sempre van desenvolupar sentiments de pertinença i forts vincles amb la seva terra d'origen, cosa que es fa palès en la creació de grups de catalans. Quan abandonaven la vida activa deixaven pas a un familiar que acudia des de la Península.

La importància dels nexes familiars o d'amistat es fa evident a l'hora de

¹⁶ BERTOMEU, José R.: "Ciencia y política durante el reinado de José I (1808-1813): El proyecto de Real Museo de Historia Natural", a: *Hispania*, núm. 233, 2009, p. 780.

¹⁷ DELGADO, José M.: "La migración española a América Latina durante la época del comercio libre (1765-1820), un ejemplo Catalán", a: *Boletín Americanista*, núm. 32, 1982, p. 121.

¹⁸ YÁÑEZ, César: *Saltar con red...*, p. 169-209.

triar una destinació; podem observar com aquesta es pot relacionar fàcilment amb el lloc d'origen dels emigrants. El punt d'arribada va dependre de l'època, entenent principalment les independències americanes com el punt d'inflexió.

La tipologia de l'emigrant era molt diversa; fins al final del segle va perdurar la iniciativa del sobrecàrrec¹⁹. Enfront d'aquesta figura va aparèixer la del comerciant burgès català que necessitava empleats per gestionar els seus negocis a Amèrica. Això va fomentar l'emigració de personal més especialitzat, que va haver de gestionar i administrar els comerços allí establerts. El 1798 el Diario de Barcelona facilitava informació de les característiques que havien de tenir els aprenents de comerciant:

Un mozo destinado a la carrera de negociante, se coloca en una tienda o un escritorio para aprender el comercio; adquiere en ellos el conocimiento de las mercaderías de que quiere hacer el objeto de su negocio, se atribuye de los parajes de donde se sacan mayor ventaja, y de los que pueden despacharse con mayor utilidad de los seguros, etc... aprende los términos del arte, la aritmética, el modo de llevar la cuenta y razón y tener los libros. No basta esto, es preciso de que más a más posea otros conocimientos de comercio; que sepa el modo de combinar muchos cambios, para conocer qué plaza es más ventajosa para el recíproco giro de las letras; el cálculo y las leyes y costumbres usadas entre los negociantes, el de sacar todo el partido de la situación local del país; las producciones de su terreno; las reglas de la navegación mercantil; y otras mil circunstancias que le son necesarias para gobernar con abierto negocio y hacerlo florecer²⁰.

Aquest tipus de comerciants van veure com la seva importància en els negocis i en les decisions poc a poc va anar disminuint. Les botigues eren l'eix principal del treball dels emigrants.

Su punto de partida siempre es el mismo: una primera expedición como encomendero o con mercancías propias que obliga, ante la dilación de las ventanas, a comprar o alquilar una dependencia resguardada de las

¹⁹ La funció principal d'aquest professional era la de realitzar funcions administratives que li encomanava la companyia naviliera, o sigui per l'empresa propietària i encarregada de l'explotació dels vaixells. S'encarregava de preparar i elaborar la documentació relacionada amb la càrrega i la tripulació, i d'atendre la recepció i lliurament de la càrrega. Aquest expert treballava a bord del vaixell, és a dir, anava embarcat. Font: Ajuntament de Barcelona. <http://w27.bcn.cat/porta22/cat/fitxes/S/fitxa16008/sobrecarrec-de-vaixells.do> [Consultat el 15/05/2014].

²⁰ Diario de Barcelona, 4-V-1798.

*inclemencias (...)*²¹.

Amb la metròpoli es va formar un teixit comercial basat en l'intercanvi de manufactures i de productes de luxe, que va generar a llarg termini un considerable auge econòmic, que no sempre es va mantenir. En un informe del Consell d'Índies dirigit a Joaquín García, governador de Santo Domingo, podem descobrir la pobresa d'algunes partides enviades al nou món per comerciants catalans:

*El Principado de Cataluña es casi el único que se emplea en la remisión de cortos regiones a esta ciudad, que son quincallería, zapatos, pañuelos ordinarios, poco aceite, menos cantidad de vinos, y éstos malsanos por fuertes y adulterados; pasas, higos, almendras, algún jabón, rara o ninguna vez harinas, ni velas de sebo, grasas, ni otros tan precisos como indispensables a la subsistencia. Estas embarcaciones catalanas carecen de fondos para emprender un registro completo por lo cual se componen de tantos cargadores como marineros las tripulan. Esta razón tan concreta acredita la debilidad de los afectos que nos conducen; como pobres hacen sus empleos en muchos renglones de corto o ningún momento, procurando por este medio aumentar sus pequeños caudales*²².

LA MIGRACIÓ INTERNA AL CAMP DE TARRAGONA: UN PAS PREVI.

L'anàlisi de la documentació ens ha permès conèixer aspectes personals dels emigrants, entre ells la localitat de naixement, cosa que ens ha facilitat conèixer que prèvia a la migració exterior, s'ha de considerar que en alguns casos hi va haver una migració interna entre l'Alt Camp, el Baix Camp i el Tarragonès. Aquest és un dels fets més presents a l'hora d'estudiar els emigrants a Llatinoamèrica. Sovint, els sol·licitants havien migrat dels seus municipis nats abans d'abandonar la Península, cosa que els va donar una perspectiva diferent davant la vida, per tant, pensem que és interessant classificar els passatgers en cinc grups, per poder ordenar i separar els diferents tipus de vinculacions que van tenir dins el Camp de Tarragona:

- **Sense mobilitat:** en aquest apartat introduïm tots aquells sol·licitants que, a l'hora de fer la demanda per passar a Llatinoamèrica, vivien en el mateix municipi on van néixer. Aquests, pel que fa a duplicitat de dades, en el moment de comptabilitzar-los no suposen cap problema.
- **Emigració comarcal:** incloem aquells passatgers que van néixer dins

²¹ AGI. México, 1554, informe de Ángel Puyade, virrei de Nova Espanya, 19 de abril de 1776.

²² AGI. Indiferente, 2435.

d'alguna de les tres comarques estudiades: Alt Camp, Baix Camp i Tarragonès, i que, previ al desplaçament oceànic, van migrar a algun municipi dins la mateixa comarca. Per exemple: una persona nascuda a Vila-seca que anés a viure a Torredembarra.

- **Emigració extracomarcal dins del Camp:** aquí s'han anotat els passatgers que van néixer dins d'alguna de les comarques estudiades (Alt Camp, Baix Camp i Tarragonès), referides al punt anterior, i que abans de demanar la sol·licitud van migrar a alguna de les altres dues comarques. Per exemple, un persona nascuda a Reus que es va traslladar a Torredembarra.

- **Emigració extracomarcal fora del Camp:** serien les persones del Camp de Tarragona que van néixer en qualsevol de les tres comarques, però que van anar a viure fora del Camp. Per exemple, un veí de Torredembarra que va situar la seva residència a Sitges.

- **Immigració al Camp:** s'inclouen aquells individus que van néixer fora del Camp de Tarragona, però que abans de marxar a Llatinoamèrica van passar a viure a alguna localitat del Camp. Per exemple, una persona nascuda a Barcelona que es desplaçés a Torredembarra.

Des del moment que considerem que qualsevol persona pel sol fet d'haver nascut o residit en un municipi ja hi tenia una vinculació directa o indirecta, aquesta classificació és imprescindible. Per tant, si ens referim al quart grup, pensem que malgrat que algunes persones es van traslladar lluny de la seva comarca natural, no els podem discriminar. Tot i haver marxat a fora del territori estudiat, continuaven tenint una forta relació amb els seus llocs d'origen, bé perquè hi mantenien llaços familiars o per les pròpies arrels de la terra. De la mateixa manera succeeix amb els emigrants que abans de marxar, van venir de fora del Camp. El sol fet de tenir aquesta comarca com el seu lloc de residència feia que la vinculació fos més directa.

Després d'analitzar la documentació ens disposem a aclarir quin és el còmput real de sol·licituds. El resultat de sumar les demandes d'emigrants de cada comarca ens proporciona un total de 335 peticions. Tal com es pot veure a la Taula 1, la distribució comarcal queda de la manera següent: 259 al Tarragonès, 54 al Baix Camp i 22 a l'Alt Camp.

Taula 1: MIGRACIÓ REAL, INTERNA.

	CAMP DE TARRAGONA	TARRAGONÈS CAMP	BAIX CAMP	ALT
Total Migració	335	259	54	22

Font: AGI, Elaboració pròpia

En qualsevol cas hem d'advertir que, a causa de l'emigració interna, en aquestes 335 peticions n'hi ha quatre de repetides perquè van migrar internament entre les comarques del Camp, Emigració extracomarcal dins el Camp, per tant en realitat es van tramitar 331 expedients. Aquesta circumstància també va succeir a les comarques del Tarragonès i del Baix Camp amb onze i dos emigrants, respectivament. Els quatre implicats en la migració extracomarcal són:

Taula 2: EMIGRACIÓ EXTRACOMARCAL DINS DEL CAMP

NOM I COGNOM	NAIXEMENT	RESIDÈNCIA
Josep Voge Abat ²³	Tarragona	Reus
Josep Ódena Borrás ²⁴	Reus	Tarragona
Joan Rosell Urgellès ²⁵	Bràfim	Tarragona
Anton Sans Dalmau ²⁶	Altafulla	Reus

Font: (AGI), Elaboració pròpia

ELS EMIGRANTS DE TORREDEMBARRA I DE CLARÀ

Torredembarra és un municipi del litoral tarragoní que ocupa una superfície de 9 km². Limita al nord amb la Pobla de Montornès, a l'est amb Creixell, a l'oest amb Altafulla i al sud amb el mar. L'any 1787 tenia una població total de 2.049 habitants, 1.903 pertanyien al nucli de Torredembarra i 146 corresponien al de Clarà ²⁷.

²³ AGI. Indiferente, 2112, N.10.²⁶ AGI. Indiferente, 2151, N.69BIS.²⁴ AGI. Ultramar, 353, N.11 i Ultramar, 352, N.63.²⁷ IGLÉSIES, Josep (ed.): *Censo de Floridablanca* (Part de Catalunya), Barcelona, 1969, p. 482-485.²⁵ AGI. Ultramar, 496, N.51.

En el nucli urbà de Torredembarra el 51,34% eren dones. Més de la meitat dels habitants estaven solters, mentre que els casats representaven el 41,77%. La resta es comptabilitzà amb els vidus. Aquesta proporcionalitat coincidia força amb les característiques demogràfiques de Clarà.

En tot el període estudiat, en relació als dos termes, s'han pogut localitzar 121 expedients (Annex 1) que, segons les dades del cens de Floridablanca, representen pràcticament el 6% de la població. Si a més sumem els 50 emigrants localitzats als llibres d'òbits, dels quals no hem trobat expedient, obtenim una representativitat del 8%²⁸ (Annex 2). Fent l'anàlisi dels passatgers, n'hem trobat 12 que van néixer fora de Torredembarra, encara que en un moment indeterminat tots anirien a viure al municipi:

Taula 3: LLOC DE NAIXEMENT	
NOM I COGNOM	NAIXEMENT
Josep Corulla Fort ²⁹	Vimbodí
Bernat Sagunyolas Bertrán ³⁰	La Riera
Josep Fàbregas Rigual ³¹	Vendrell
Francesc Lostaló Jové ³²	Urgell
Ramon Palet Cornet ³³	Montblanc
Domènec Fusté Garriga ³⁴	Clarà
Anton Rovira Baldrich ³⁵	Creixell
Pere Camps Oliver ³⁶	Altafulla
Vicent Rubio Pujol ³⁷	Vendrell
Joaquim Mascaró Olivé ³⁸	La Pobla de Montornès
Joan Fusté Garriga ³⁹	Clarà
Josep Borràs Torres ⁴⁰	Puerto Rico

Font: AGI, Elaboració pròpia.

²⁸ Hem de manifestar que aquesta xifra no està del tot tancada, molts emigrants van passar a Amèrica sense complimentar l'expedient i per tant la manca de dades ens impedeix comptabilitzar-los amb la resta; per altra banda, el procés de buidatge de dades a nivell de Catalunya continua, cosa que pot donar lloc a la incorporació de nous informes.

²⁹ AGI. Indiferente, 2128, N.50.

³⁰ AGI. Indiferente, 2128, N.145; (AHAT). Sagramentals, Llibre d'òbits de l'Església Parroquial de Sant Pere de Torredembarra 30/12/1792-25/12/1851. Bernat Sagunyolas va morir a Torre-dembarra el 22 de setembre de 1837, als 72 anys.

³¹ AGI. Indiferente, 2129, N.73.

³² AGI. Ultramar, 337, N.74.

³³ AGI. Ultramar, 340, N.41.

³⁴ AGI. Ultramar, 349, N.30.

³⁵ AGI. Ultramar, 352, N.10.

³⁶ AGI. Ultramar, 352, N.70.

³⁷ AGI. Ultramar, 353, N.15 i Ultramar, 353, N.14.

³⁸ AGI. Ultramar, 356, N.71.

³⁹ AGI. Ultramar, 357, N.44.

⁴⁰ AGI. Ultramar 362, N.33 i Ultramar 364, N.59.

Per altra banda, hi havia emigrants vinculats a aquest municipi que havien nascut a Torredembarra i que van passar a viure a altres localitats, en aquesta situació, hi ha els casos de:

Taula 4: LLOC DE RESIDÈNCIA

NOM I COGNOM

RESIDÈNCIA

Francesc Figuerola Vidal ⁴¹

Vilanova i la Geltrú

Teresa Julià Santacana ⁴²

Barcelona

Josep Casasús Soler ⁴³

Barcelona

Felicià Fontanilles Lluch ⁴⁴

Clarà

Font: AGI, Elaboració pròpia.

També hi ha documentats nou passatgers que van sol·licitar viatjar més d'una vegada:

1. **Francesc Figuerola Vidal**, veí de Vilanova i la Geltrú, ho va demanar dues vegades. La primera va ser el 16 de gener de 1790 i, la segona, el 18 de febrer de 1792 ⁴⁵.
2. **Blai Mas Fuguet** va sol·licitar passar a Amèrica dues vegades, la primera el 26 de febrer de 1794, per anar a *Nueva Orleans*, i la segona el 16 d'octubre de 1805, a Puerto Cabello (Veneçuela). Cal dir que havia nascut a Torredembarra, on va residir durant tot el període estudiat ⁴⁶.
3. **Josep Borràs Torres** va fer dues peticions per anar a L'Havana, la primera el 21 de gener de 1832 i la segona el 27 de setembre de l'any següent. En relació a aquest emigrant, suposem que en un dels dos expedients hi ha d'haver una errada, ja que a l'any 1833 hi constava Puerto Rico com a lloc de naixement. El motiu del viatge era per qüestions sanitàries "de donde vino con motivo de la epidemia de cólera, para arreglar algunos intereses que dejó pendientes" ⁴⁷.
4. **Pau Güell Roig** també es podria haver traslladat dues vegades, però no ho podem confirmar ⁴⁸.

⁴¹AGI. Indiferente, 2112, N.8 i Indiferente, 2115, N.17.

⁴²AGI. Indiferente, 2134, N.10.

⁴³AGI. Indiferente, 2137, N.8.

⁴⁴AGI. Ultramar, 349, N.76.

⁴⁵AGI Indiferente, 2112, N.8 i Indiferente, 2115, N.17.

⁴⁶AGI. Indiferente, 2119, N.29 i Indiferente, 2138, N.24.

⁴⁷AGI. Ultramar, 362, N. 33 i Ultramar, 364, N.59.

⁴⁸AGI. Indiferente, 2131, N.167 i Arribadas, 440, N.18.

5. **Francesc Comes**, va viatjar dues vegades a l'Havana; la primera va ser el 1805 i la segona el 1816. Es va casar amb Anna Maria Ibern.
6. **Pere Oliver Guardià** també va fer dues peticions, una el 26 d'agost de 1789 per anar a Puerto Rico i la segona el 28 de setembre de 1791. En el primer viatge va anar acompanyat per Francesc Miró; el van fer en companyia de Pere Gatell, capità de la sagetia Santa Rosalía; la justificació era per treballar, durant tres anys, a la companyia de Pere Oliver Sanromà. En el segon hi havia d'anar a bord de la pollacra San Bartolomé l'acompanyava d'assistent Pere Anton Martí ⁴⁹.
7. **Pere Totosaus Puig**, encara per confirmar la seva identitat, podria haver marxat dues vegades, la primera el 15 de febrer de 1794 a Campeche, i la segona a Cumaná, el 19 de gener de 1803 ⁵⁰.
8. **Sebastià Miracle** va sol·licitar passar a Puerto Cabello dues vegades, el 17 d'abril de 1804 i el 16 d'octubre de 1805. El motiu era ajudar a l'establiment comercial del seu pare Sebastià ⁵¹.
9. **Pere Gatell** va cursar dues peticions, sense concretar destinació. El 23 de setembre de 1778 i el 6 de juny de 1794. El primer desplaçament el va fer amb la sagetia Santa Rosalia. Gatell va ser un d'aquells emigrants que van anar a fer fortuna i acabà esdevenint el capità d'aquest vaixell ⁵². El 26 d'octubre de 1790 va ser instat pel jutge Pablo Valiente que tornés de L'Havana, per respondre a uns càrrecs que se l'imputaven a causa de l'última guerra ⁵³.

Si observem la línia que marca la tendència de l'emigració, que es produí a Torredembarra entre 1778 i 1833, podem apreciar un lleuger augment en el nombre d'emigrants (Gràfica 1). Valorant les dades anuals, les migracions es van produir majoritàriament en dues etapes: de 1802 a 1805 i de 1827-1828 a 1830. L'època amb el percentatge més important va ser el de 1802 a 1805; concretament, va destacar l'any 1803 amb disset passatgers, cosa que representava el 14% de tot el període.

⁴⁹ AGI. Indiferente, 2114, N. 27 i Indiferente, 2111, N.49.

⁵⁰ AGI. Indiferente, 2119, N.40 i Indiferente, 2129, N.108.

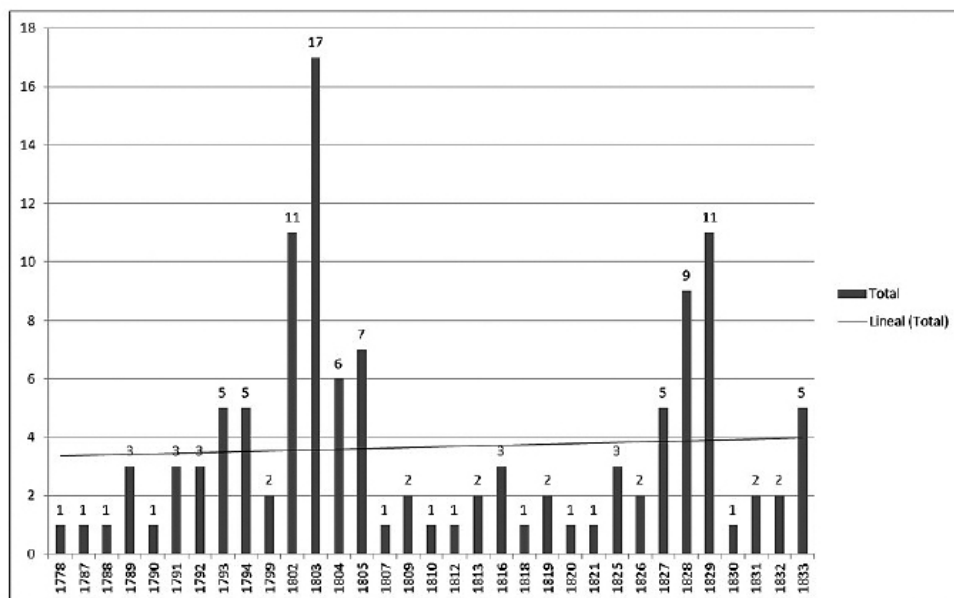
⁵¹ AGI. Indiferente, 2135, N.76 i Indiferente, 2138, N.23

⁵² AGI. Arribadas, 153 i Indiferente, 2120, N.10.

⁵³ AGI. Arribadas, 498, 26 d'octubre de 1790, p. 147 (Annex 1); ROVIRA i GÓMEZ, Salvador J.: La gent de mar de Torredembarra, Tarragona, Edit. Paratge Tarragoní, 1992. Probablement es refereix a la guerra de les Tretze Colònies, que en acabar va significar la independència de les colònies americanes respecte d'Anglaterra.

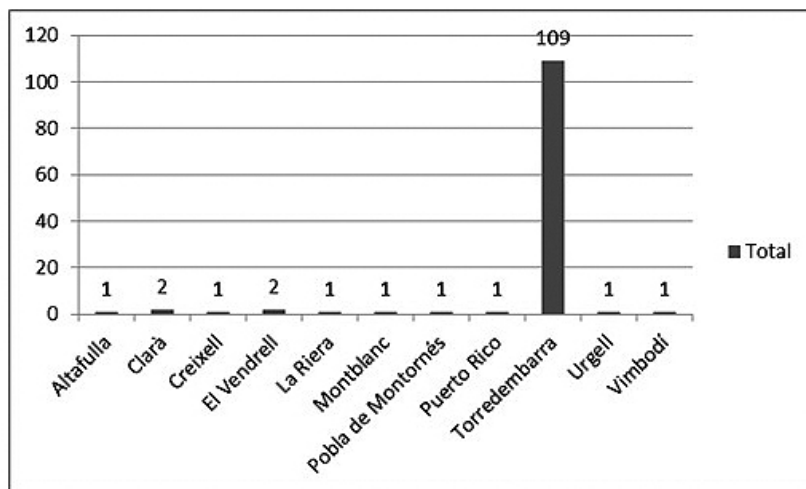
Per darrere d'aquest any disposem dels de 1802 i 1829, amb onze emigrants cadascun, que representaven el 9%. Tenint com a referència els 121 expedients tramitats durant els 55 anys que abraça l'estudi, trobem una mitjana de sortida de dues persones per any.

GRÀFICA 1: ANY SOL·LICITUD DELS EXPEDIENTES DELS EMIGRANTS DE TORREDEMBARRA.

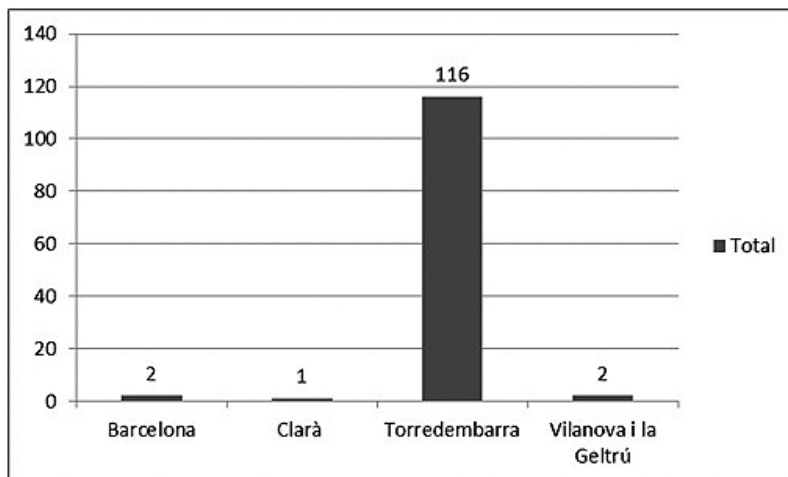
Font: AGI, Elaboració pròpia.

Per altra banda, el 90% (109 dels 121 emigrants) havia nascut a Torredembarra (Gràfica 2). La resta de passatgers vinculats al municipi, ho havien fet fora, cosa que ens mostra la importància de la migració interna, ja que aquests van acabar traslladant la seva residència a Torredembarra.

GRÀFICA 2: LLOC DE NAIXEMENT DELS EMIGRANTS.

Font: AGI, Elaboració pròpia.

Troblem que a Torredembarra hi vivia el 95,86% (116 persones) del total d'emigrants, en canvi observem que cinc viatgers, tot i néixer a la localitat, van emigrar fora, (Gràfica 3). Els incloem, ja que pensem que malgrat passar a una altra població, la vinculació amb la localitat era directa. L'arribada de dotze emigrants va donar lloc a un creixement de set persones doncs dels 109 que havien nascut a Torredembarra, cinc van marxar a residir fora.

GRÀFICA 3: LLOC DE RESIDÈNCIA DELS EMIGRANTS.

Font: AGI, Elaboració pròpia.

Com va passar pràcticament a tota la resta de municipis del Camp de Tarragona, l'illa de Cuba va ser el lloc més triat pels emigrants de Torredembarra (Gràfica 4). Els seixanta-quatre torrencs, el 52%, anirien a parar a aquesta illa del Carib. Sobre un total de 121 expatriats, 54 van escollir L'Havana com a lloc de destinació, el 44,6% de tots els emigrants; a Matanzas n'hi van arribar set, el 5,8%, i a Guanabacoa, Santiago de Cuba i Cuba, sense especificar, un. La producció de l'illa s'orientava als productes alimentaris, principalment sucre i cafè. També s'exportaven grans quantitats de tabac.

La segona destinació preferida va ser Veneçuela, que fou receptora de disset emigrants, el 14%, que es van distribuir de la manera següent: vuit a Cumaná, el 6,6% ; quatre a Puerto Cabello, el 3,3% i dos a La Guaira. També s'ha d'afegir un expedicionari que a més d'anar a Cumaná viatjava a La Guaira. També n'hem d'afegir dos més, que van dirigir-se a la Guaiana i a les illes de Barlovento respectivament. La zona veneçolana era coneguda per les exportacions de cacau, precisament un dels monopolis més importants va ser el de la "Compañía Guipuzcoana de Caracas", que comercialitzava aquest producte.

En tercer lloc es va situar Puerto Rico, que en va rebre vint, el 16,5% . En aquest cas, tretze no van especificar destinació, mentre que de la resta, quatre van adreçar-se a San Juan de Puerto Rico; dos a Mayagüez i un a Cabo Rojo.

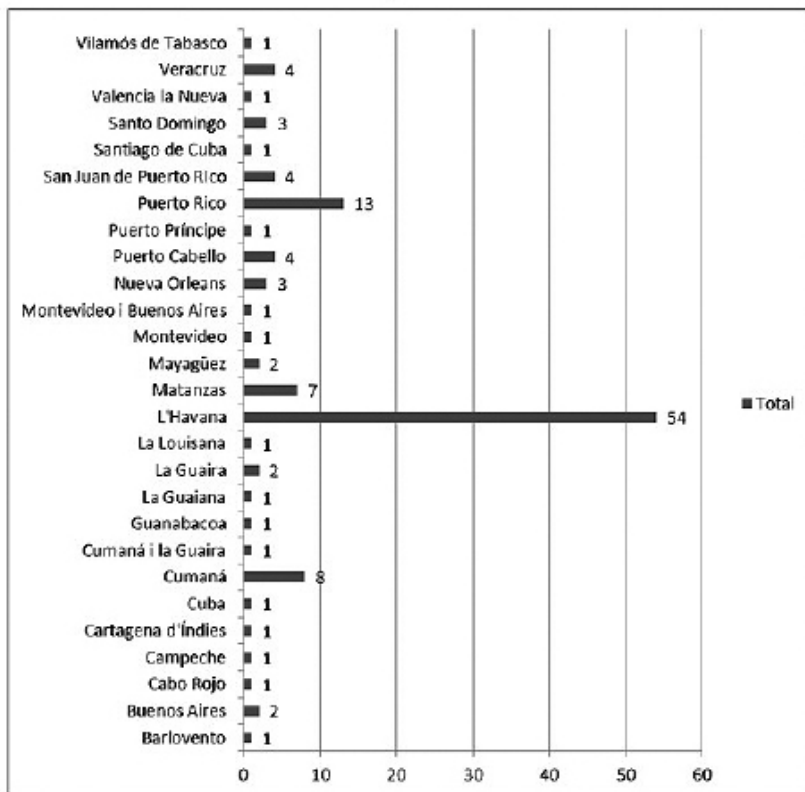
A Mèxic, n'hi van arribar sis, el 5%, que es van repartir entre Veracruz, on n'hi van anar quatre, Tabasco i Campeche, amb un a cada localitat. Les exportacions des de Nueva España es van centrar en els metalls preciosos, especialment la plata, i les plantes tintoreres i els colorants.

Seguint per la zona antillana, l'Illa de Santo Domingo va acollir quatre passatgers, tres romandrien a la zona de Santo Domingo, mentre que l'altre aniria a Haití. A la zona continental n'arribaria un a Cartagena d'Índies.

Al con sud d'Amèrica, a l'àrea coneguda com a Riu de la Plata; també se n'hi van encaminar quatre, que es van repartir entre Buenos Aires i Montevideo. Un dels emigrants havia sol·licitat permís per anar a ambdós països. Si a l'àrea del Carib predominaven el productes agraris, aquesta zona destacava per la producció de cuirs i de pells.

En les últimes posicions tenim Estats Units, que tot i no estar dins del context Llatinoamericà, en aquesta època encara hi havia territoris vinculats amb la monarquia hispànica. Així trobem tres passatgers amb destinació a Nueva Orleans, i un a Luisiana.

GRÀFICA 4: DESTINACIÓ DELS EMIGRANTS.

Font: AGI, Elaboració pròpia.

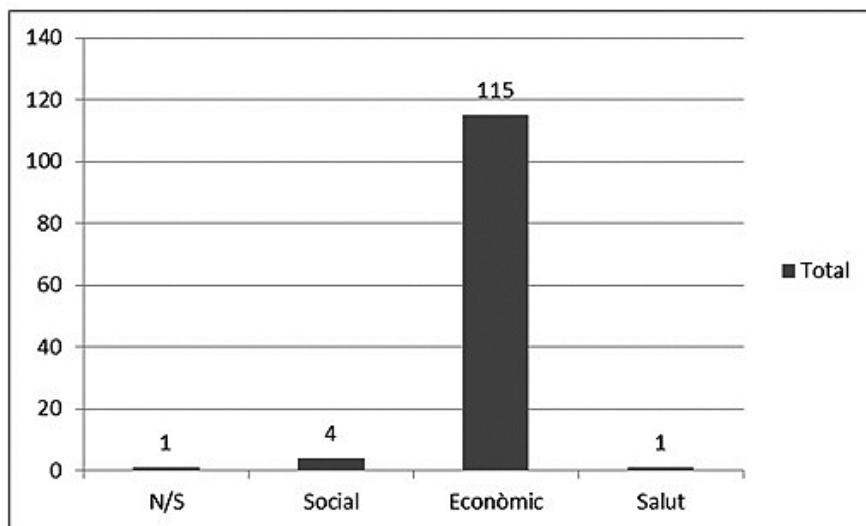
Com ja hem dit anteriorment, no tots els desplaçats van tornar: Joan Marcé, Joan Pedrol, Josep Armengol i Pere Mascaró van ser alguns dels que van morir a ultramar. A Joan Marcé li van fer els funerals el 26 de març de 1803, probablement havia mort el setembre de l'any anterior. De Joan Pedrol ignorem la data de defunció, però el funeral va ser el 5 de juny de 1804. Josep Armengol, el maig de 1787 estava a punt d'embarcar a bord de la sagetia Mare de Déu del Carme del capità de Sitges Pere Bis, transportant diverses mercaderies⁵⁴; segons una carta rebuda per la seva

⁵⁴ ROVIRA, SALVADOR J.: *Botiguers i comerciants setcentistes de Torredembarra*, Torredembarra, Centre d'Estudis Sinibald de Mas - Monografies 12, 2012, p. 42.

esposa, Rosa Rabassa, havia mort el 29 d'abril de 1811; finalment, Pere Mascaró havia marxat l'any 1827 i va morir a Matanzas el dia 31 d'agost de 1839, les exèquies es van celebrar a Torredembarra el 2 de juny de l'any següent⁵⁵.

La justificació de la migració es contemplava majoritàriament amb una perspectiva econòmica; generalment s'al·legava que el motiu de viatjar era amb la finalitat de buscar treball o recollir cabals, això és el que van fer el 95% dels torrencs desplaçats; per altra banda, el 3,3% justificava motius socials, per atendre familiars o per acompanyar el marit. Finalment n'hi va haver un que va exposar motius sanitaris, acreditant una malaltia i un altre que no va proporcionar informació (Gràfica 5).

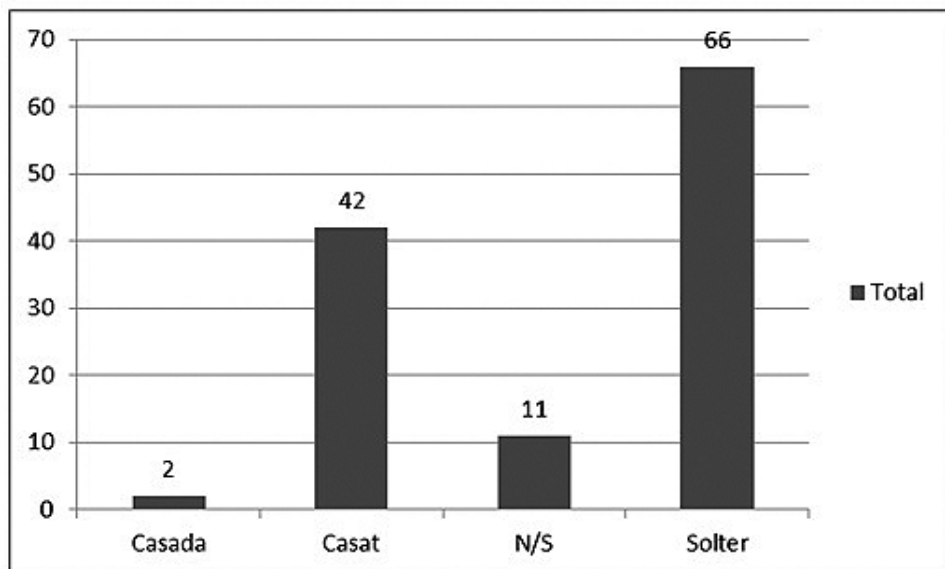
GRÀFICA 5: JUSTIFICACIÓ QUE DONAVEN ELS EMIGRANTS.

Font: AGI, Elaboració pròpia.

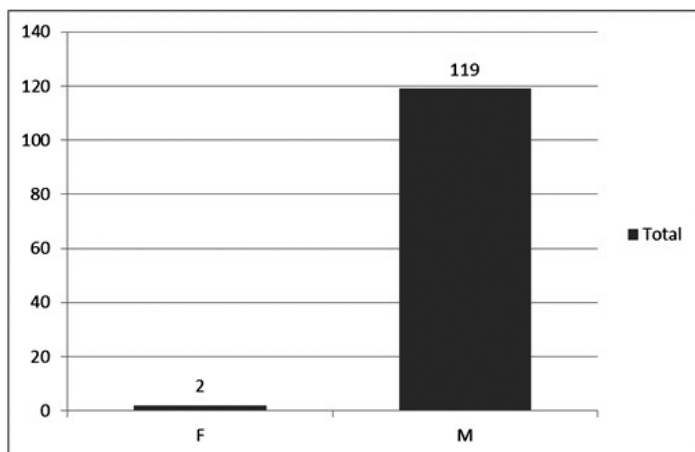
En relació a l'estat civil (Gràfica 6), podem dir que seixanta-vuit, el 63,6%, estaven solters; d'aquests n'hi ha onze que no ho reflecteixen a la documentació, però deduïm que també ho eren, ja que d'haver estat casats ho haurien d'haver justificat amb l'autorització de les seves esposes. Una tercera part estaven casats, en aquesta xifra hi hem d'afegir dues dones casades.

⁵⁵(AHAT). Sagramentals, Llibre d'òbits de l'Església de Sant Pere de Torredembarra 30/12/1792 – 25 /12/1851.

GRÀFICA 6: ESTAT CIVIL DELS EMIGRANTS.

Font: AGI, Elaboració pròpia.

És un fet molt representatiu que el 98,34% dels emigrants fossin homes (Gràfica 7). Aquest aspecte està molt relacionat amb el tipus de migració de finalitat econòmica, és a dir, segurament l'activitat comercial que provocava el desplaçament tenia com a característica un acusat dinamisme, amb viatge d'anada i tornada, allunyat de la pretensió d'establir-se definitivament a Amèrica.

GRÀFICA 7: SEXE DELS EMIGRANTS.

Font: AGI, Elaboració pròpia.

CONCLUSIONS

L'emigració dels habitants de Torredembarra cap a Amèrica durant el període comprès entre 1778 i 1833 va esdevenir un fet molt rellevant en les relacions personals, socials, comercials i polítiques, tant pel país d'origen com pels territoris de destinació.

A l'estudi hem pogut analitzar la informació referida als emigrants des d'una perspectiva quantitativa, però també des d'un punt de vista social i humà, cosa que ens ha permès estudiar als emigrants vinculats al Camp de Tarragona. A través de la documentació enviada pels ajuntaments als jutges d'arribades, encarregats de certificar el pas a les colònies, hem pogut donar resposta a molts dels interrogants plantejats al principi.

La decisió d'emigrar es va veure afavorida i també interrompuda, per una banda pels diferents esdeveniments polítics que van tenir com a escenari de fons els conflictes amb França, Anglaterra i els moviments independentistes americans i, per l'altra, les reformes econòmiques implantades per la monarquia, com va ser per exemple el Decret de Lliure Comerç.

El Decret de Lliure Comerç, promulgat el 1778 per Carles III, va permetre als catalans embarcar-se sense haver d'interpel·lar Castella; en el cas de Torredembarra va facilitar la sortida de molts dels seus habitants. Juntament amb aquest decret, una legislació va regular l'accés al continent americà; aquesta normativa, al començament de la seva aplicació, es va percebre amb incertesa i va evidenciar en els seus estatuts un considerable component de nacionalisme i de religiositat, a més de remarcar la importància d'un sistema patriarcal que relegava la dona.

Al servei d'aquestes idees es van projectar les reformes colonials que van mostrar la influència del centralisme borbònic en les unitats administratives, en l'intervencionisme estatal, en l'economia i en les institucions i òrgans de govern. Contra aquestes reformes i contra la pujada d'impostos a Índies no van trigar a produir-se les reaccions, a vegades no sense certa violència. Les independències van ser essencials en tot el procés migratori, doncs van dificultar el pas a les zones emancipades.

El 1810, com a conseqüència de la invasió napoleònica, i per evitar la presència d'afrancesats a l'emigració, es va refer la legislació, que suposava

la modificació dels articles 10 al 14 del Decret de Lliure Comerç. Amb el concepte de nació desenvolupat a partir de la Constitució de Cadis, també es van modificar els requisits per emigrar a Amèrica, es demanava haver estat “fidel a la pàtria”, estar exempt del servei d’armes i no estar inscrit en la matrícula de marina. Més endavant, la legislació de 1827 va suposar una important concessió als emigrants, doncs no havien de justificar obligatòriament el seu pas a Amèrica, per tant el recompte real es fa molt més complicat.

Entre 1802 - 1805 i a partir de 1827, són els dos períodes en què més expedients es van trametre. Del Camp de Tarragona es van expedir un total de 331 sol·licituds, que no persones, ja que hi va haver alguns emigrants que van viatjar més d’una vegada. Aquest anar i tornar no era estrany quan es tractava de persones vinculades a l’activitat comercial.

Cal advertir que hi va haver passatgers que van marxar il·legalment, els “llovidos”, aquests evidentment no s’han pogut comptar. Es van desplaçar durant tot el període, malgrat que l’Estat va imposar una sèrie de correctius que contínuament van ser modificats, incrementant el càstig. Sabem que les sancions eren molt dures arribant al desterrament en el cas de la noblesa o el càstig corporal si eren de baixa condició.

Parlar d’emigració ens ha obligat a referir-nos a l’existència d’una important mobilitat interna dels propis emigrants. Abans de marxar cap a Amèrica alguns dels passatgers ja havien migrat dins el territori, això ens indica que devia ser gent d’ànim emprenedor, que ja havia sofert el trauma d’haver de deixar la casa. Aquesta migració interna ens permet apreciar algunes diferències entre les localitats d’origen i les de residència. Observem com existeix un desplaçament de l’interior cap els municipis del litoral i més concretament una emigració camp-ciutat, que s’acabarà de fer més evident a mitjans del segle XIX.

Les sol·licituds anàvem acompanyades normalment de la carta d’un familiar, domiciliat a ultramar, que reclamava la presència del sol·licitant amb una finalitat comercial o personal i que facilitava l’autorització per fer el viatge. Va ser així com es van crear xarxes familiars, que van contribuir a que la gent d’un mateix poble es dirigís a les mateixes destinacions, formant-se clans familiars o lobbys comercials. Era tan important el grau de relació amb la seva terra, que quan un comerciant deixava els seus negocis avisava a algun familiar perquè l’anessin a regentar. Excepcionalment, hem trobat

alguns fills d'emigrants catalans, nascuts a ultramar, que circumstancialment havien retornat a la Península i solucionats els assumptes tornaven a marxar, cosa que demostra que no havien perdut la vinculació amb el Camp de Tarragona.

Viatjar a Amèrica tenia un risc: la incertesa del viatge (malalties, temporals, atacs de pirateria) queda de manifest quan alguns dels emigrants, abans d'emprendre l'aventura, signen documents notariais com poders, per a la cessió de drets o últimes voluntats. Aquesta pràctica ens permet conèixer les relacions personals entre aquests emigrants i les persones i propietats que deixaven darrera seu. A més, en alguns testaments també apareixen alguns testimonis de la seva estada a Índies, s'explica on anaven, on havien estat i si tenien algun familiar, tot això era part intrínseca de les últimes voluntats.

En aquest tipus de documents s'aprecien diferències pel que fa al desigual tracte que rebien homes i dones, per exemple elles havien justificar quina era la professió del seu marit. Amb aquesta documentació es pot apreciar el paper de la dona a la societat hispànica, des de finals del segle XVIII i primer terç del XIX. La seva aprovació era imprescindible perquè el marit pogués marxar, però ni les del Baix Camp ni de l'Alt Camp van tenir representació en aquest procés, i només nou van emigrar des del Tarragonès. Les dones, per justificar la seva sortida, al·legaven motius socials; generalment per acompanyar la seva família. Aquest element és un signe de permanència, doncs el fet de marxar els dos cònjuges és indicatiu de voler establir-se per un llarg període.

Com que l'objectiu era anar a treballar, el perfil de l'emigrant era el d'una persona jove. En definitiva es buscava millorar la seva vida, que es concretava amb l'esperança i el desig de prosperitat econòmica, sense oblidar els aspectes familiars i socials.

L'estat civil dels emigrants revela una majoria de solters, per tant no havien de mantenir la cohesió de la família. Això els permetia romandre-hi més temps i fins i tot arrelar-se al territori.

Els emigrants, per fer front als costos del viatge, havien de tenir una certa capacitat econòmica. La major part eren comerciants, encara que també apareixen alguns menestrals i un militar; en algun cas transportaven productes propis per poder negociar, o treballaven als mateixos vaixells i

d'aquesta manera es pagaven el viatge.

Amb les dades demogràfiques del cens de Floridablanca de 1787, com a referència, els emigrants de Torredembarra van representar poc més del 6% dels que residien a la localitat. El fet d'estar a la zona litoral va afavorir que les persones estiguessin més familiaritzades amb el mar i els preocupés menys la incertesa del viatge. També era lògic que la gent de la costa, més acostumada a la mobilitat i a contactar amb col·lectius d'altres indrets, tinguessin una perspectiva del món molt diferent de la dels habitants de l'interior.

Les destinacions preferides pels habitants de Torredembarra van ser Cuba, Veneçuela i Puerto Rico. Rebatent els plantejaments negatius sobre l'emigració, que sostenen que la fugida de població va suposar un empobriment del país per falta de mà d'obra, pensem que les migracions van esdevenir beneficioses; en moments de crisi es van convertir en una vàlvula d'escapament que van alleugerir la situació laboral interna; per altra banda només cal passejar per alguns pobles del litoral català, per veure l'empremta que alguns d'aquests indians van deixar en les xarxes urbanes i industrials. Seria el cas no només de Torredembarra, sinó també d'Altafulla, Cambrils, o Tarragona i Reus, per la seva forta vinculació marítima.

Emigració de Torredembarra a Amèrica entre 1778-1833. (Font: Archivo General de Indias). Elaboració pròpia.¹

Data	Nom	Natural	Vel	Destinació	Mortu	Nom pares	Conjuge ²	Professió	Model i nom del vaxell
1778	Pere Garel	Torredembarra	Torredembarra	L'Hayana	E. ³	--	--	Parró	Sageta <i>Santa Rosalia</i>
1787	Esteve Huguet	Torredembarra	Torredembarra	Montevideo i B. Aires	E.	--	--	Comerciant	--
1788	Joaquim Casas ⁴	Torredembarra	Torredembarra	Barlovento	E.	Antoni Cases Francesc Fontanilles	--	Sobrecàrrec	Sageta <i>San Juan Bautista</i>
1789	Pere Oliver ⁵	Torredembarra	Torredembarra	Puerto Rico	E.	Francesc Oliver Rosa Guadalupe	--	Sobrecàrrec	Sageta <i>Santa Rosalia</i>
1789	Francesc Miró	Torredembarra	Torredembarra	Puerto Rico	E.	Gran Miró Isabel Torrents	Marina Torrents	Sobrecàrrec	Sageta <i>Santa Rosalia</i>
1789	Pere Oliver	Torredembarra	Torredembarra	Puerto Rico	E.	Rosa Guadalupe	--	Sobrecàrrec	Sageta <i>Santa Rosalia</i>
1790	Francesc Oliver	Torredembarra	Torredembarra	Puerto Rico	E.	Rosa Guadalupe	--	Sobrecàrrec	Sageta <i>Santa Rosalia</i>
1791	Sebastià Garel	Torredembarra	Torredembarra	Santo Domingo	E.	Josep A. Garel Josepa Calvo	--	Sobrecàrrec	Pollera <i>Santa Rosalia</i>
1791	Juan Huguet ⁷	Torredembarra	Torredembarra	Puerto Rico	E.	Juan Huguet Teresa Ramon	--	Sobrecàrrec	Bergantí <i>San Jaime</i>

¹ Veure també ROVIRA, Salvador J. i ANGLERA, Pere. *Historia de Torredembarra, XVIII-XX*. Torredembarra, Ajuntament de Torredembarra, 1984; ROVIRA, Salvador J.; *Bobguers i comerciants seixentistes de Torredembarra*, Torredembarra, Centre d'Estudis Simbald de Mús-Monografies 12, 2012.

² Els matrimonis que no s'indiquen en l'expedient, tot hi haver-se efectuat, figuren en nota a peu de pàgina.

³ E. es refereix a motu econòmic.

⁴ Va morir als 52 anys a Tarragona. A l'expedient no hi constava que estava casat, posteriorment, tal com consta en el llibre d'òbits, va contraure matrimoni amb Maria Camps.

⁵ La seva defunció es va produir el 31 d'agost de 1840, aleshores tenia 90 anys. Es va casar dues vegades, tot i que tampoc no hi ha constància al seu expedient; la primera esposa va ser Rosalia Casals i la segona Magdalena Maltà.

⁶ Francesc Figuerola va morir el 21 de febrer de 1814, s'havia casat tres vegades la tercera dona va ser Teresa Millet.

⁷ Comerciant, va morir el 25 de desembre de 1825, tenia 65 anys. Quan va marxar a Amèrica no estava casat. En canvi, en la seva partida de defunció la seva esposa era Rosalia Ibern.

1799	Marià Flaquer	Torredembarra	Torredembarra	La Guaiana	E.	Josep A. Flaquer ⁸ Rosalia Llac	Josepa Padrines	Comerciant	--
1799	Joan Bautista Roig	Torredembarra	Torredembarra	Cumaná	E.	Magi Roig Caterina Gibert	--	Comerciant	--
1802	Joan Huguet ⁹	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Joan Huguet Teresa Ramon	--	Sobrecàrrec	Berganti <i>Nuestra Señora de la Merced</i>
1802	Joan Darás	Torredembarra	Torredembarra	Veracruz	E.	Joan Darás Teresa Rabasa	--	Miner	--
1802	Josep Estebanell	Torredembarra	Torredembarra	Vilamós de Tabasco	E.	Jaume Estebanell	--	Comerciant	--
1802	Jaume Guinovart	Torredembarra	Torredembarra	San Juan de Puerto Rico	E.	--	--	Sobrecàrrec	Berganti <i>Concepción</i>
1802	Rafel Guinovart	Torredembarra	Torredembarra	San Juan de Puerto Rico	E.	--	--	--	Berganti <i>Concepción</i>
1802	Jaume Guardiola	Torredembarra	Torredembarra	Cumaná	E.	Jaume Guardiola Teresa Oliver	--	Comerciant	--
1802	Josep Sagunyolas	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Josep Sagunyolas Teresa Fuster	--	Comerciant	--
1802	Anton Ramón	Torredembarra	Torredembarra	Veracruz	E.	Anton Ramón Isabel Martorell	Baltasar Ramón	--	--
1802	Andreu Ricomà	Torredembarra	Torredembarra	Cartagena d'Índies	E.	Josep Ricomà M. Magdalena Casals	--	Comerciant	--
1803	Pere Oliu	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Desconeguts Tutor Pere Oliu	--	Comerciant	--
1803	Josep Ramon	Torredembarra	Torredembarra	Valencia la Nueva	E.	Anton Ramon Baltasar Ramon	--	Comerciant	--

⁸ Citat també per ROVIRA, Salvador J.; ANGUERA, Pere: *Historia de Torredembarra...* p. 30; també: ROVIRA, Salvador J.: *Botiguers i comerciants...* p. 78. Malgrat que no hem pogut localitzar l'expedient de sortida, l'any 1797 es trobava a L'Havana.

⁹ Tot i que quan va fer el tràmit per passar a Amèrica no especificava si estava o no casat, quan el 25 de desembre de 1825 va morir, Rosalia Ibern figurava com a muller seva.

1799	Marià Flaquer	Torredembarra	Torredembarra	La Guiniana	E.	Josep A. Flaquer ¹	Josepa Padrines	Comerciant	--
1799	Juan Bautista Roig	Torredembarra	Torredembarra	Cumaná	E.	Miguel Roig Caterina Gibert	--	Comerciant	--
1802	Juan Huguet ⁹	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Juan Huguet Teresa Ramon	--	Sobrecàrrec	Bergant <i>Nuestra Señora de la Merced</i>
1802	Juan Darís	Torredembarra	Torredembarra	Veracruz	E.	Juan Darís Teresa Rabasa	--	Miner	--
1802	Josep Estebanell	Torredembarra	Torredembarra	Vianus de Tabasco	E.	Juan Estebanell	--	Comerciant	--
1802	Jaume Guinovart	Torredembarra	Torredembarra	San Juan de Puerto Rico	E.	--	--	Sobrecàrrec	Bergant <i>Concepción</i>
1802	Rafel Guinovart	Torredembarra	Torredembarra	San Juan de Puerto Rico	E.	--	--	--	Bergant <i>Concepción</i>
1802	Jaume Guardiola	Torredembarra	Torredembarra	Cumaná	E.	Jaume Guardiola Teresa Oliver	--	Comerciant	--
1802	Josep Sagunyolas	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Josep Sagunyolas Teresa Fuster	--	Comerciant	--
1802	Anton Ramón	Torredembarra	Torredembarra	Veracruz	E.	Anton Ramón Isabel Martorell	Baltasar Ramón	--	--
1802	Andreu Ricomà	Torredembarra	Torredembarra	Cartagena d'Iròles	E.	Josep Ricomà M. Magdalena Casals	--	Comerciant	--
1803	Pere Oliva	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Descoteigus Tutor Pere Oliva	--	Comerciant	--
1803	Josep Ramon	Torredembarra	Torredembarra	Valencia la Nueva	E.	Anton Ramon Baltasar Ramon	--	Comerciant	--

⁸ Citat també per ROVIRA, Salvador J.: *ANGÜERA, Pere: Historia de Torredembarra...* p. 30; també ROVIRA, Salvador J.: *Botiguers i comerciants...* p. 78. Malgrat que no hem pogut localitzar l'expedient de sortida, l'any 1797 es trobava a L'Havana.

⁹ Tot i que quan va fer el tràmit per passar a Amèrica no especificava si estava o no casat, quan el 25 de desembre de 1825 va morir, Rosalia l'hem figurava com a muller seva.

1803	Josep Figuerola	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Pau Figuerola Brigida	--	Comerciant	--
1803	Pere Totosaus	Torredembarra	Torredembarra	Cumaná	E.	--	Raimunda Millet	Comerciant	--
1803	Jaume Tremall	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Josepa Fort Casals	--	Comerciant	--
1803	Marc Roig	Torredembarra	Torredembarra	Puerto Rico	E.	--	--	Comerciant	Pollack <i>Nuestra Señora del Carmen</i>
1803	Joan Ramon	Torredembarra	Torredembarra	La Guaira	E.	Anton Ramon Isabel Marfórell	Maria Roig	Comerciant	--
1803	Joan Bertrull	Torredembarra	Torredembarra	Cuba	E.	Sinibald Bertrull	--	Comerciant	--
1803	Francesc Millet	Torredembarra	Torredembarra	Veracruz	E.	Gerard Millet	--	Comerciant	--
1803	Gerard Millet	Torredembarra	Torredembarra	Buenos Aires	E.	Gerard Millet	--	Comerciant	--
1803	Joan Oller	Torredembarra	Torredembarra	La Guaira	E.	Pere Oller Francesca Bosch	--	Comerciant	--
1803	Pau Güell	Torredembarra	Torredembarra	Cumaná	E.	Pau Güell Maria Roig	Rosa Ferrer	Sobrecàrrec	Berganti <i>El Lobo</i>
1803	Francesc Guasch	Torredembarra	Torredembarra	Cumaná	E.	--	--	Sobrecàrrec	Pollack <i>Nuestra Señora del Carmen</i>
1803	Francesc Guasch	Torredembarra	Torredembarra	Cumaná	E.	--	--	Ajudant	Pollack <i>Nuestra Señora del Carmen</i>
1803	Josep Figuerola	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Jeroni Figuerola	--	Comerciant	--
1803	Teresa Rius	Torredembarra	Barcelona	Cumaná	Social	Caspar Rius Teresa Santacana	Vicent Julià	--	--

1804	Josép Rovira	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Rafael Rovira	--	Comerciant	--
1804	Pere Aleu	Torredembarra	Torredembarra	Buenos Aires	--	Miquel Aleu M. Magdalena Paduaes	--	--	--
1804	Jaume Fuguet	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Jeroni Fuguet Teresa Millet	--	Comerciant	--
1804	Sebastià Miracle	Torredembarra	Torredembarra	Puerto Cabello	E.	Sebastià Miracle Antònia Miracle	--	Comerciant	--
1804	Jeroni Barceló	Torredembarra	Torredembarra	Santiago de Cuba	E.	Simeó Barceló	--	Comerciant	--
1804	Josép Casasis	Torredembarra	Barcelona	Monterideo	E.	Josép Casasis Paula Soler	Rosa Casolira	Comerciant	--
1805	Pau Gual	Torredembarra	Torredembarra	Cunant	E.	--	--	Comerciant	Barta <i>Partina Concepción</i>
1805	Anton Sagunyolas ¹⁰	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	Social	Josép Sagunyolas Maria Berrán	--	--	--
1805	Anton Sagunyolas	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Anton Sagunyolas Francesca Roig	--	--	--
1805	Francese Conns	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Jaume Conns Paula Conns	Anna Maria Ibern	Comerciant	--
1805	Josép Ibern	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Josép Ibern Rosalia Gual	--	Comerciant	--
1805	Blai Mas	Torredembarra	Torredembarra	Puerto Cabello	E.	Sebastià Mas Brigida Fuguet	Baltasara Paduaes	Comerciant	--
1805	Sebastià Miracle	Torredembarra	Torredembarra	Puerto Cabello	E.	Sebastià Miracle Antònia Fuguet	--	Comerciant	--

¹⁰ Els dos Sagunyolas que van sortir el 1805 eren pare i fill. El dia 10 de maig de 1816, una vegada certificada la mort del fill a Amèrica, es van celebrar els homenajes funebres. Tot i que a l'expedient no constava que estava casat, Francesca Roig aparegué com a esposa en el llibres d'òbitus.

1807	Jaume Badia	Torredembarra	Torredembarra	Matanzas	E.	Felix Badia Teresa Escrofet	Maria Padrines	Comerciant	--
1809	Francesc Guasch	Torredembarra	Torredembarra	Puerto Rico	E.	Sebastià Guasch Maria Roig	--	Comerciant	--
1809	Francesc Basora	Torredembarra	Torredembarra	Puerto Cabello	E.	Francesc Basora Rosalia Millet	--	Comerciant	--
1810	Josep Ciurol ¹¹	Torredembarra	Torredembarra	Puerto Rico	E.	Josep Ciurol Maria Guinovart	--	Comerciant	--
1812	Joaquim Sagunyolas	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	--	Teresa Sagunyolas	Comerciant	--
1813	Joan Huguet	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Joan Huguet Teresa Ramón	Rosalia Ibern	Comerciant	--
1813	Pere Huguet	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Joan Huguet Rosalia Ibern	--	--	--
1816	Francesc Cones	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Jaume Cones Paula Gomis	Anna Maria Ibern	--	--
1816	Francesc Cones	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Francesc Gomis Anna Maria Ibern	--	--	--
1816	Josep Anton Mata	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Josep Mata Antònia Aloma	Rosalia Romeu	--	--
1818	Francesc Gatell	Torredembarra	Torredembarra	Matanzas	E.	Francesc Gatell Maria R. Busquets	Rosalia Badia	Comerciant	--
1819	Ramon Alegret	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Manuel Alegret Raimunda Cendrós	Maria Teresa Alegret	Comerciant	--
1820	Pere Romeu	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	--	--	Comerciant	--

¹¹ Muri el 10 de setembre de 1849 als 51 anys. A l'expedient no va indicar el seu estat civil, però va contraure matrimoni dues vegades; la primera amb Caterina Sagunyolas i la segona amb Teresa, cunyada seva.

1825	Josep Comas	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Josep Comas	Àngela Lluch	Comerciant	--
1825	Josep Camps	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Francesca Darrís	--	Mosso	--
1825	Jaume Ferrer	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Josep Ferrer	Maria Ibem	Comerciant	--
1826	Pere Gatell	Torredembarra	Torredembarra	Matanzas	E.	Francesc Gatell	Mariana Soler	Comerciant	--
1826	Josep Gíbert	Torredembarra	Torredembarra	Matanzas	E.	Anton Gíbert	N/S	Comerciant	--
1827	Felip Virgili	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Anton Virgili	Teresa Casals	Forner	--
1827	Francesc Bertoll	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Felip Bertoll	--	Comerciant	--
1827	Andreu Garcia	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Andreu Garcia	Anna Seret	Comerciant	--
1827	Oleguer Tremall	Torredembarra	Torredembarra	Matanzas	E.	Oleguer Tremall	--	Comerciant	--
1827	Pere Mascaró	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Pere Mascaró	--	Comerciant	--
1828	Oleguer Fortuny	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Raimunda Oliver	--	Comerciant	--
1828	Felicià Fontanilles	Torredembarra	Clarià	L'Havana	E.	Felicià Fontanilles	--	Comerciant	--
1828	Jaume Montaner	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Joan Montaner	--	Comerciant	--
1828	Felip Virgili	Torredembarra	Torredembarra	Matanzas	E.	Felip Virgili	--	Comerciant	--

1828	Francesc Porta	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Francesc Porta Josepa Rodriguez	--	Comerciant	--
1828	Josep Font	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Josep Font Rosalia Soler	--	Comerciant	--
1828	Josep Rovira	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Anton Rovira Manuela Rodriguez	--	Comerciant	--
1829	Jaume Ricomà	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Josep Ricomà Maria Magdalena Casals	Rosalia Güell	Botiguer	--
1829	Francesc Porta	Torredembarra	Torredembarra	Puerto Príncipe	E.	Ramon Porta Maria Canyelles	Maria Antonia Anglados	Comerciant	--
1829	Francesc Casals	Torredembarra	Torredembarra	Puerto Rico	E.	Jaume Casals Maria Roig	--	Former	--
1829	Josep Montserrat	Torredembarra	Torredembarra	San Juan de Puerto Rico	E.	Josep Montserrat Maria Josepa Güell	--	Former	--
1829	Josep Gatell	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Josep Gatell Canyelles Francesca Comas	--	Comerciant	--
1829	Josep Roig	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Joan Roig Padrinas Rosa Nin	Josepa Llorach	Boter	--
1829	Josep Llorach	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Josep Llorach Boter Rosalia Fort	Escolástica Fontanilles	Boter	--
1830	Anton Roig	Torredembarra	Torredembarra	Guanabacoa	E.	Anton Roig Coll Rita Copons	--	Comerciant	--
1831	Pau Huguet	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Joan Huguet Rosalia Ibern	--	--	--
1831	Manuel Rodriguez	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Manel Rodriguez Josepa Noy	--	Comerciant	--
1832	Josep Borràs	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Josep Borràs Marina Torres	--	Comerciant	--

1832	Margarita Soler	Torredembarra	Torredembarra	Cabo Rojo	Social	Antoni Arriagós	Josep Soler	--	--
1833	Jaume Figueras	Torredembarra	Torredembarra	San Juan de Puerto Rico	E.	Salvador Figueras	--	Comerciant	--
1833	Juan Foquet	Torredembarra	Torredembarra	Mayagüez	E.	Juan Foquet	--	Comerciant	--
1833	Esteve Roig	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Esteve Roig	--	Comerciant	--
1833	Jaume Martori	Torredembarra	Torredembarra	Mayagüez	E.	Joaquín Martori	--	Comerciant	--
1802	Josep Cornillà	Vimbodí	Torredembarra	Puerto Rico	E.	Antoni Cornillà	--	Comerciant	--
1802	Bernard Sagunyolas	La Riera	Torredembarra	L'Havana	E.	Josep Sagunyolas	Maria Sagunyolas	Comerciant	--
1803	Josep Fàbregas	El Vendrell	Torredembarra	L'Havana	E.	Josep Fàbregas	Anna Roig	Comerciant	--
1819	Francesc Llostaló	Urgell	Torredembarra	L'Havana	Social	Francesc Llostaló	--	--	--
1821	Ramon Paler	Montblanc	Torredembarra	Matanzas	E.	Mado Paler	Rosalía Huguet	Comerciant	--
1828	Domènec Fusté	Clarià	Torredembarra	L'Havana	E.	Domènec Fusté	--	Comerciant	--
1828	Antoni Rovira	Ceixonell	Torredembarra	L'Havana	E.	Pere Pau Rovira	Rosalía Gatell	Comerciant	--
1829	Pere Camps ¹²	Alfàbula	Torredembarra	L'Havana	E.	Pere Camps	Germúls Puig	Comerciant	--
						Rosalía Oliver			

¹² El dia 13 de juliol de 1874 es va celebrar el funeral; va morir als 75 anys, s'havia casat en segones nupcies amb Maria Gras Capdevila.

1829	Vicent Rubio	Vendrell	Torredembarra	L'Havana	E.	Anton Rubio Antònia Pujol	Maria Riconà	Comerciant	--
1829	Joaquim Mascaró	La Pobla de Montornès	Torredembarra	L'Havana	E.	Jean Baptista Mascaró Teresa Olivé	--	Comerciant	--
1829	Joan Fuster	Clara	Torredembarra	L'Havana	E.	Domènec Fuster Maria Garriga	Maria Dolores	--	--
1833	Josep Borràs	Puerto Rico	Torredembarra	L'Havana	Salut	Josep Borràs Roig Marina Torres	--	--	--

Emigrants de Torredembarra a Amèrica entre 1778-1833, sense expedient. (Font: AHAT i AHTD). Elaboració pròpia.¹⁵

Data	Nom	Natural	Vel	Destinació	Mortu	Nom pares	Conjuge	Professió	Model i nom del vauzell
1783	Pau	Torredembarra	--	Montevideo	E.	--	--	Comerciant	Sageta <i>Verge del Bon Viatge</i>
1783	Mascaró	Torredembarra	--	Montevideo	E.	Francesc Marcè	--	Comerciant	Sageta <i>Verge del Bon Viatge</i>
1787	Josep Armengol	Torredembarra	--	Amèrica	E.	Jaume Armengol Raimunda Cnat	Rosa Rabassa	Comerciant	Sageta <i>Mare de Déu del Carme</i>
1791	Juan Mascaró	Torredembarra	Torredembarra	Amèrica	E.	--	--	Sobrecàrrec	Sageta <i>Santa Rosalia</i>
1793	Pau Porta	Torredembarra	Torredembarra	Amèrica	E.	--	--	Comerciant	Polacre <i>Sant Jaume</i>
1793	Juan Font	Torredembarra	Torredembarra	Amèrica	E.	--	--	Sobrecàrrec	Sageta <i>Angel de la Guardia</i>
1795	Pere Pedrol	Torredembarra	Torredembarra	Amèrica	E.	--	--	--	Polacre <i>Santiago de los Animas</i>
1795	Jordi Pedrol	Torredembarra	Torredembarra	Amèrica	E.	--	--	--	--
1796	Pere Raig	Torredembarra	Torredembarra	Amèrica	E.	--	Barbara Güell	--	--
--	Juan Cases Fontanilles	Torredembarra	Torredembarra	Nueva Orleans	E.	--	--	--	--
--	Juan Pedrol	Torredembarra	Torredembarra	Amèrica	--	Juan Pedrol Maria Miracle	--	--	--

¹⁵ Aquesta taula s'ha elaborat a partir de les dades dels llibres d'òbits de l'església de Sant Pere de Torredembarra i de les relacions de Salvador J. Rovira: *Botiguers i comerciants...*, les deu primeres anotacions pertanyen a aquesta publicació.

--	Andreu Domingo	Torredembarra	Torredembarra	Amèrica	E.	Francesc Domingo Francesca Mata	--	Comerciant	--
--	Fèlix Pasqual	Torredembarra	Tunari	L'Havana	E.	Domènec Pasqual Antònia Mercader	--	Comerciant	--
--	Gabriel Domingo	--	Amèrica	Amèrica	E.	Gabriel Domingo Rosalia Gras	Rosalia Serra	Comerciant	--
--	Joan Rius	Torredembarra	--	Amèrica	E.	Joan Rius Josepa Roig	--	Comerciant	--
--	Grau Millet	Torredembarra	--	Amèrica	E.	Grau Millet Marina Porta	--	Comerciant	--
--	Esteve Badia	Torredembarra	--	Amèrica	E.	Fèlix Badia Maria Vias	--	Comerciant	--
--	Pau Serra	Torredembarra	Torredembarra	Amèrica	E.	Joan Serra Rosalia Llach	--	Comerciant	--
--	Marià Pasques	Torredembarra	Torredembarra	Amèrica	E.	Joan Pasques Maria Mata	Rosalia Vidal	Comerciant	--
--	Jaume Font	Torredembarra	Torredembarra	L'Havana	E.	Josep Font Josepa Font	Maria Antònia Pi	Comerciant	--
--	Jaume Virgili	Torredembarra	--	L'Havana	E.	Joan Virgili Maria Tremull	Florentina Soler	Comerciant	--
--	Domènec Gras	Torredembarra	--	Amèrica	E.	Gabriel Domingo Rosalia Gras	Rosalia Sagunyoles	Comerciant	--
--	Jaume Oliver	Torredembarra	--	Amèrica	E.	Joaquim Oliver Teresa Guardiola	--	Comerciant	--
--	Joan Soler	Torredembarra	Torredembarra	Puerto Rico	E.	Joan Soler Rosa Recasens	--	Comerciant	--
--	Josep Guasch	Torredembarra	--	L'Havana	E.	Marià Guasch Antonia Benjau	Maria Mascaró	Comerciant	--

--	Juan Borda	Torredembarra	--	Amèrica	E.	Simó Borda	Maria Mauri	Mariner	--
--	Jaume Guàrdiola	Torredembarra	--	L'Havana	E.	Jaume Guàrdiola	Maria Mauri	Convertint	--
--	Jaume Domingo	Torredembarra	--	Bayala	E.	Francesc Domingo	--	Mariner	--
--	Juan Pinyol	Torredembarra	--	Guatrico	E.	M. Teresa Albert	--	Mariner	--
--	Juan Rius	Alfàfila	Torredembarra	La Guàrdia	E.	Francesc Pinyol	--	Mariner	--
--	Juan Serra	Torredembarra	--	Kingston	E.	Maria Gas	Josepa Roig	--	--
--	Francesc Llorach	Torredembarra	--	Cuba	E.	Anton Rius	--	Mariner	--
--	Josep A. Berrull	Torredembarra	--	Santo Domingo	E.	Mariana Fort	--	Mariner	--
--	Josep Rabassa	Torredembarra	--	Amèrica	E.	Pau Serra	--	Mariner	--
--	Jaume T. renall	Torredembarra	--	Puerto Rico	E.	Rosalia Sanabre	--	Mariner	--
--	Joaquim Foguet	Torredembarra	--	Cumaná	E.	Anton Llorach	Padr*	--	--
--	Josep Roig	Torredembarra	--	Cartagena d'Indies	E.	Maria Huguet	--	--	--
--	Juan Cabanyes	Torredembarra	--	Cartagena d'Indies	E.	Domènec Berrull	--	--	--
--	Josep Oliver	Torredembarra	--	Nueva Orleans	E.	Rosalia Cassa	--	--	--
--						Josep Rabassa	Padr*	Pilot	--
--						Isabel Mascarió	--	--	--
--						Jaume T. renall	Padr*	--	--
--						Josepa Casals	--	--	--
--						Joan Foguet	Magdalena Iben	Mariner	--
--						Josepa Esteve	--	--	--
--						Josep Roig	Padr*	--	--
--						Rosalia Llorach	--	--	--
--						Francesc Cabanyes	Padr*	Mariner	--
--						Teresa Roig	--	--	--
--						Joaquim Oliver	Eulàlia Fontanilles	--	--
--						Teresa Fort	--	--	--

--	Francesc Domingo	Torredembarra	--	Buenos Aires	E.	Francesc Domingo M. Teresa Hoet	Francesca Mata	--	--
--	Josep Fonts	Torredembarra	--	Curanà	E.	Tonià Fonts Maria Canyellas	Teresa Oliver	--	--
--	Josep Martell	Torredembarra	--	Cuba	E.	Pere Martell Cecília Gatell	Rosa Casals	--	--
--	Gaspar Esteve	Torredembarra	--	Bristol	E.	Gaspar Esteve Rosalia Casals	Rosalia Romeu	Mariner	--
--	Josep Fort	Torredembarra	--	Amèrica	E.	Pau Fort Maria Fonts	--	Mariner	--
--	Esteve Gomis	Torredembarra	--	L'Havana	E.	Adrià Gomis Teresa Mata	Maria Miró	Mariner	--
--	Pere Rius	Torredembarra	--	Buenos Aires	E.	Pere Rius Anna Maria Gatell	--	Mariner	--
--	Josep Ramon	Torredembarra	--	Amèrica	E.	Antoni Ramon Balasara Marquès	--	--	--
--	Antoni Ramon	Torredembarra	--	Amèrica	E.	Antoni Ramon Balasara Marquès	--	--	--
--	Antoni Pijoan	Torredembarra	--	Amèrica	E.	Pau Pijoan Maria Rosell	Fadri*	--	--